

EN RAPPORT FRÅN MEDLINGSINSTITUTET

Löneutvecklingen i Sverige

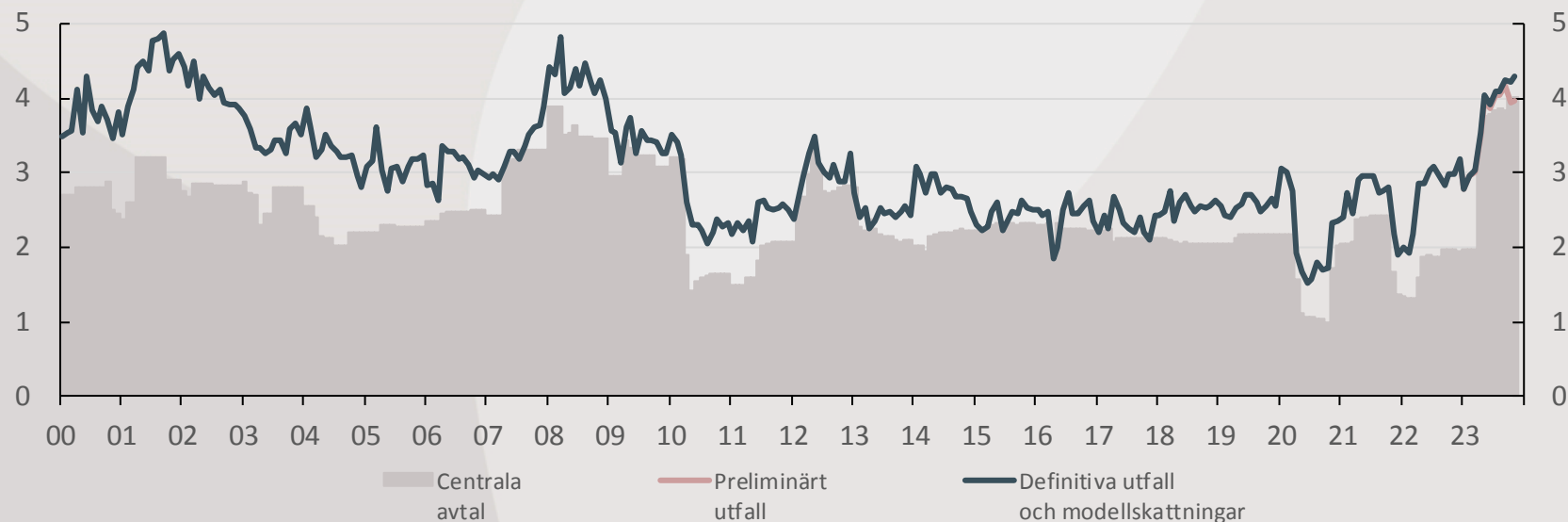
till och med november 2023

Löneutvecklingen i Sverige t.o.m. november 2023

- Lönerna förväntas ha ökat med **4,3 procent** i november 2023 jämfört med november 2022. Bedömningen baseras på en statistisk modell som förutser hur mycket retroaktiv lön som kommer att läggas till den preliminära ökningstakten på **4 procent**.
- Enligt Medlingsinstitutets bedömning ökade de centralt avtalade lönerna i hela ekonomin med **4 procent** jämfört med november förra året.
- I november låg inflationen exklusive ränteförändringar (KPIF) på 3,6 procent. Därmed steg reallönerna med **0,7 procent** jämfört med föregående år. Men på grund av det senaste årets stigande räntor minskade reallönerna med **1,5 procent** om man inkluderar ränteeffekterna i konsumentprisindex (KPI).

Löner i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

5	Novemberr 2023	4,3 (skattning)
		4,0 (preliminär)
4	Genomsnitt per år:	
	2023 (jan-nov)	3,7
	2022	2,7

Källa: Medlingsinstitutet.

Löner och avtal

Lönerna i Sverige ökade med **4 procent** i november 2023 enligt preliminära siffror. Medlingsinstitutets modellprognos för det definitiva utfallet uppskattar hur mycket retroaktiv lön som kommer att adderas till de senaste månadernas löneutfall. Lönerna förväntas ha ökat med **4,3 procent** när siffrorna blir definitiva (se diagram 1 och appendix 1).

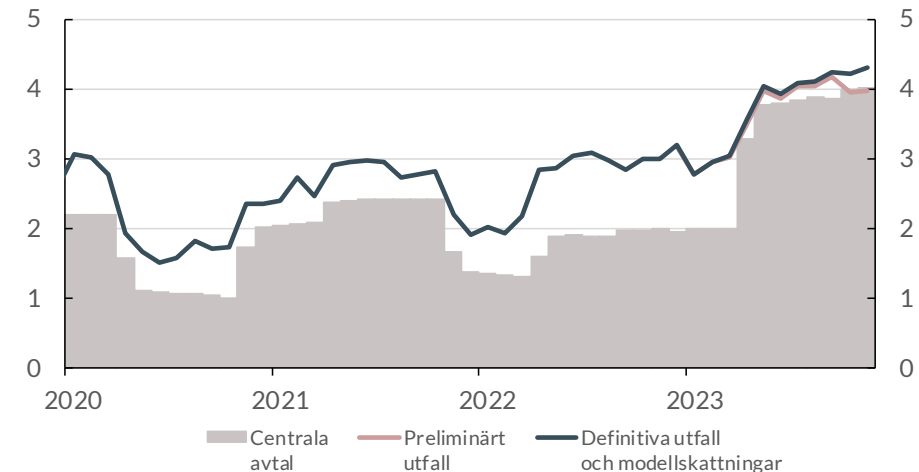
De centralt avtalade lönerna i hela ekonomin bedöms i november ha ökat med ca **4 procent** på årsbasis (se diagram 1). Det är nästan lika mycket som industrins kostnadsmärke på 4,1 procent. Den marginella skillnaden beror främst på att andra komponenter än lön kan ingå i kostnadsmärket.

Från och med maj 2023 ökar därmed de avtalade lönerna ungefär dubbelt så snabbt jämfört med vad de gjorde i inledningen av året, från 2 till 4 procent. De utgående lönerna ökar dock inte dubbelt så snabbt. Ökningstakten har stigit från i genomsnitt 2,9 procent under årets inledning, till i genomsnitt 4,1 procent i och med att de avtalade lönerna växlade upp.

De utgående lönerna i ekonomin utvecklas ofta i linje med löneökningarna i centrala löneavtal, men bestäms inte helt av dessa. De utgående lönerna avser alla anställda och påverkas av personalomsättning och konjunktur. Avtalade löneökningar baseras däremot på de 65 procent anställda som både omfattas av kollektivavtal och där avtalet innehåller ett specificerat löneutrymme. Ungefär 12 procent av de anställda saknar kollektivavtal (enbart privat sektor) och resterande 23 procent omfattas av kollektivavtal med helt lokal lönebildning (så kallade sifferlösa avtal). Helt lokal lönebildning är betydligt vanligare i offentlig än i privat sektor.

Diagram 1. Löner i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Aktuellt industrimärke april 2023 – mars 2025

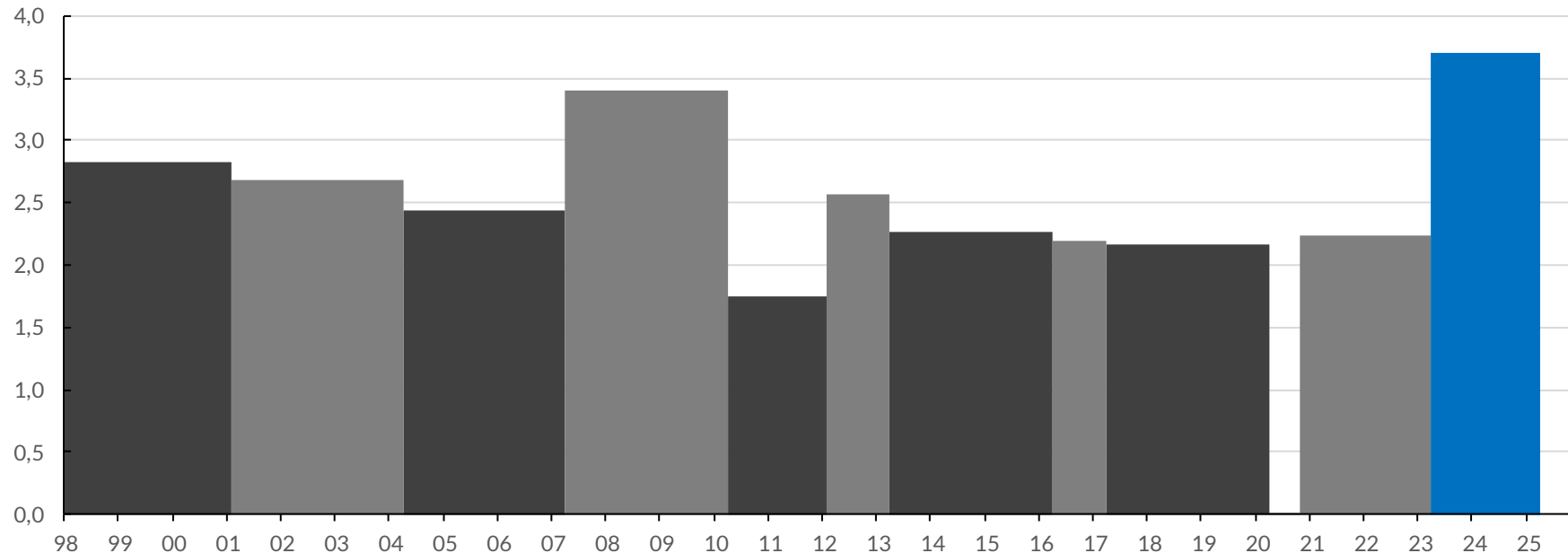
De nya kollektivavtalen i industrin innebär arbetskostnadsökningar på totalt 7,4 procent. Avtalen löper under 24 månader från april 2023 till och med mars 2025. I avtalen ingår en inledande höjning på 4,1 procent och en andra höjning på 3,3 procent i april 2024.

Den genomsnittliga årliga förändringen under det nya märkets avtalsperiod är 3,7 procent. Det innebär att de avtalade lönekostnaderna ökar med den högsta takten sedan Industriavtalets tillkomst (se diagram nedan och tabell A3 i appendix 1).

Kostnadsmärket innehåller andra komponenter än lön. Statistiken över de centralt avtalade löneökningarna innebär därför förändringstal som skiljer sig från märket för de totala kostnadsökningarna (se mer i appendix 4).

Diagram: Industrimärket 1998-2025

Genomsnittlig årlig kostnadökning under löptiden

Anmärkning: Skifte av mörk- respektive ljusgrå stapel markerar skifte från ett kostnadsmärke till ett annat. Blå stapel avser märket april 2023-mars 2025.
Källa: Medlingsinstitutet

Restpost mellan utgående och avtalade löner

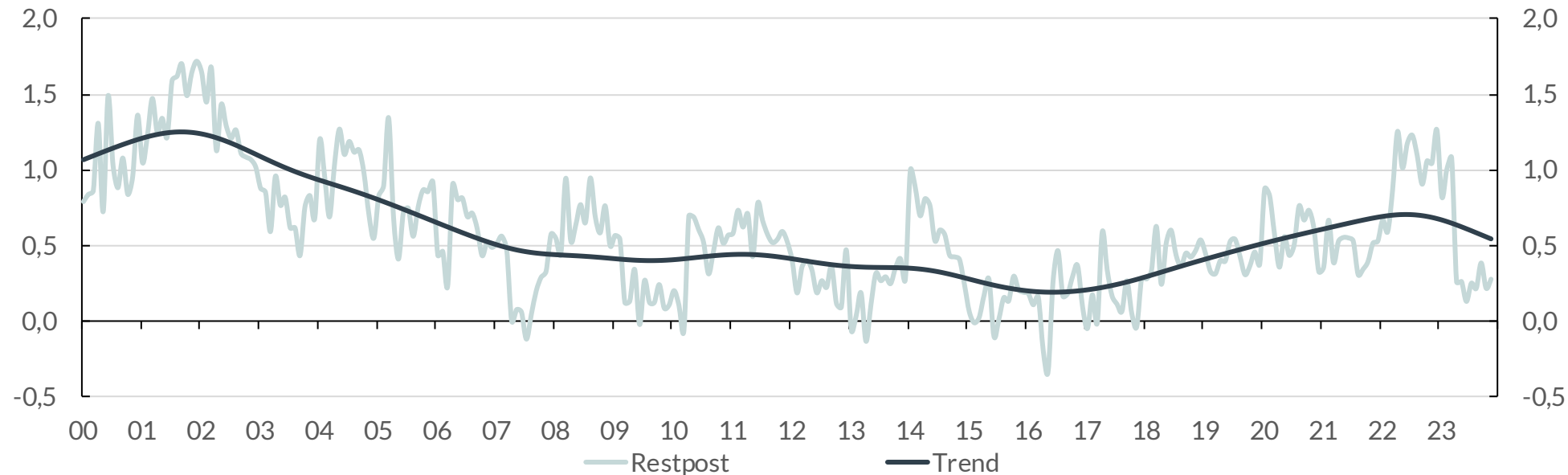
Restposten, skillnaden mellan faktiska och avtalade löner, förväntas bli **0,3 procentenheter** i november när siffrorna blir definitiva (se diagram 2). Notera att avtalade löner omfattar de 65 procent anställda som påverkas av siffersatta kollektivavtal, medan faktiska löner avser alla anställda (se "Löner och avtal" ovan samt appendix om avtalsstatistiken). Det bidrar till att restposten snabbt kan förändras när det sker omslag i de avtalade lönerna.

Den centralt avtalade löneökningen var 4 procent i november 2023 och den preliminära ökningen för utgående löner var också 4 procent.

Modellprognosen indikerar dock att de utgående lönerna kommer att revideras upp 0,3 procentenheter och därmed blir restposten positiv.

Diagram 2. Faktiska - avtalade löneökningar

Procentenheter

Anmärkning: baseras på modellskattningar för perioden december 2022 - november 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

Lön efter sektor

Det första preliminära löneutfallet i privat respektive offentlig sektor uppgick till 4,3 respektive 3,1 procent i november. Enligt modellskattningar väntas dock lönerna ha ökat med 4,5 respektive 3,8 procent när statistiken blir definitiv (se diagram 3).

Under 2022 och 2023 har lönerna ökat snabbare i privat än i offentlig sektor (se tabell 1). En del av skillnaden 2023 beror på att staten reviderar sina löner sent på året.

Tabell 1. Löner efter sektor

Årlig procentuell förändring, genomsnitt per år

	Definitiva och skattade utfall		Definitiva och preliminära utfall	
	2022	2023	2022	2023
Hela ekonomin	2,7	3,7	2,7	3,7
Privat sektor	2,9	4,0	2,9	3,9
Arbetare	2,4	3,6	2,4	3,6
Tjänstemän	3,2	4,2	3,2	4,2
Offentlig sektor	2,3	3,2	2,3	3,0
Kommuner	2,0	3,0	2,0	3,0
Regioner	2,7	3,8	2,7	3,7
Staten	2,6	2,8	2,6	2,2

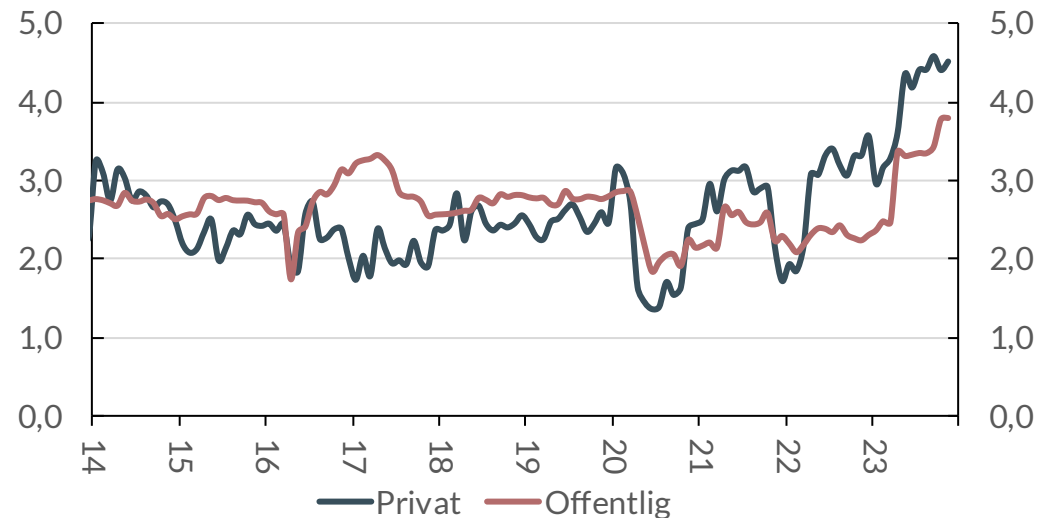
Anmärkning: Tabellen baseras på definitiva utfall januari 2022 - november 2022 och preliminära utfall respektive modellskattningar för perioden december 2022 - november 2023.

Sedan 2020 har lönerna stigit snabbare i privat sektor medan de innan dess steg med högre takt i offentlig sektor (se tabell 1, diagram 3 och appendix 3).

Inom den privata sektorn har lönerna ökat snabbare bland tjänstemän än bland arbetare 2022 och 2023 (se tabell 1). Det är framförallt inom privata tjänstenäringar som finans, IT, ekonomi samt privat vård och utbildning som tjänstemännens löner ökat snabbare.

Diagram 3. Löner i privat och offentlig sektor

Årlig procentuell förändring

Anmärkning: modellskattningar för perioden december 2022 - november 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

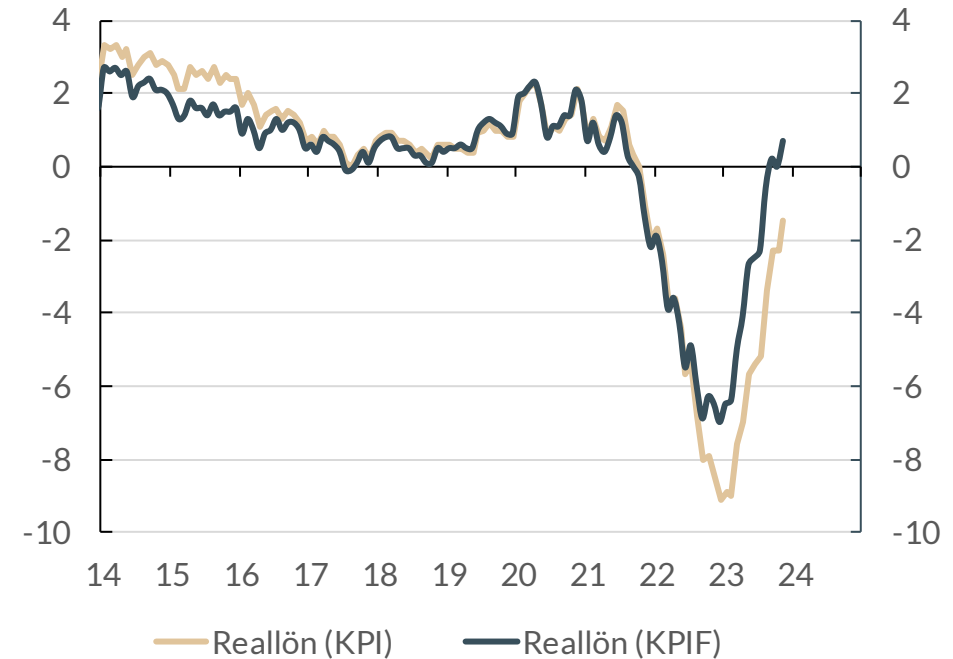
Reallöneförändringar

Reallönerna ökade med **0,7 procent** i november 2023 jämfört med november 2022, beräknat med KPIF (se diagram 4). Reallönernas årstakt har i princip varit oförändrad några månader fram till november. Ökningen är den största sedan i juli 2021, då den uppgick till 1,2 procent.

De nominella lönerna ökade med **4,3 procent** jämfört med samma månad förra året. Inflationstakten enligt KPIF (KPI exklusive räntor) uppgick till **3,6 procent** medan den uppgick till **5,8 procent** enligt KPI (se tabell A1 i appendix 1).

Om vi inkluderar boräntor i beräkningen var därmed reallönen fortfarande lägre i november jämfört med samma månad i fjol och minskade med **1,5 procent**. I och med att räntorna har planat ut kommer dock även detta reallönemått snart att öka.

Diagram 4. Reallöner
Årlig procentuell förändring

Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - november 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden december 2022 - november 2023.

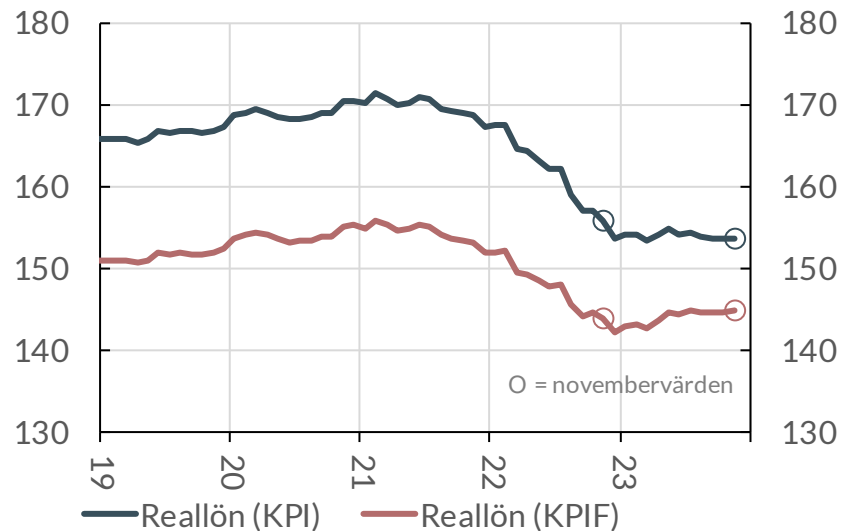
Källa: Medlingsinstitutet.

Reallönens nivå

Den genomsnittliga reallönen (KPIF) är nu på en något högre nivå än för 12 månader sedan (se diagram 5a). Jämfört med månaderna runt årsskiftet har den stigit till en märkbart högre nivå. I takt med att räntorna höjts under året har dock reallönen inklusive ränteeffekter (KPI) legat kvar på ungefär samma nivå sedan årsskiftet.

Diagram 5a. Reallöner 2019-

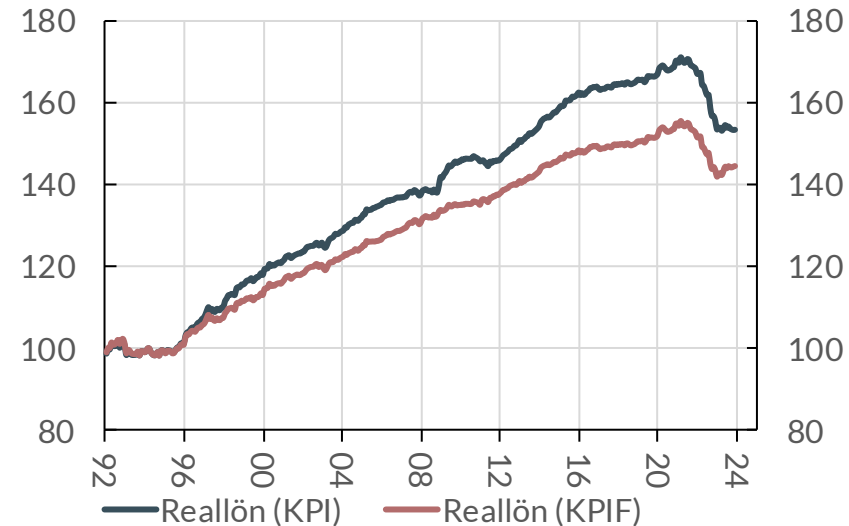
Index, 1995 = 100

Reallönerna är på en klart lägre nivå än 2021, då reallönen per arbetad timme hade stigit till den hittills högsta nivån (se diagram 5b). Då hade reallönen inklusive boräntor (KPI) ökat med ca 70 procent jämfört med 1995. Om effekterna av hushållens räntekostnadsutveckling exkluderas (KPIF) hade reallönen stigit med ca 55 procent.

Diagram 5b. Reallöner 1993-

Index, 1995 = 100

Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - november 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden december 2022 - nov 2023. Säsongrensade värden.

Källa: Medlingsinstitutet och SCB.

Appendix 1: tabeller

Tabell A1. Löner, inflation och reallöner under året

Årlig procentuell förändring

	Lön	Inflation (KPIF)	Reallön (KPIF)	Inflation (KPI)	Reallön (KPI)
2023-01	2,8	9,3	-6,5	11,7	-8,9
2023-02	3,0	9,4	-6,4	12,0	-9,0
2023-03	3,0	8,0	-5,0	10,6	-7,6
2023-04	3,5	7,6	-4,1	10,5	-7,0
2023-05	4,0	6,7	-2,7	9,7	-5,7
2023-06	3,9	6,4	-2,5	9,3	-5,4
2023-07	4,1	6,4	-2,3	9,3	-5,2
2023-08	4,1	4,7	-0,6	7,5	-3,4
2023-09	4,2	4,0	0,2	6,5	-2,3
2023-10	4,2	4,2	0,0	6,5	-2,3
2023-11	4,3	3,6	0,7	5,8	-1,5
2023-12					

Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - november 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden december 2022 - november 2023.

Tabell A2. Löner, inflation och reallöner: årsgenomsnitt

Årlig procentuell förändring

	Lön	Inflation (KPIF)	Reallön (KPIF)	Inflation (KPI)	Reallön (KPI)
1980-talet	7,8	8,2	-0,4	7,9	-0,1
1990-talet	4,6	3,7	0,9	3,3	1,3
2000-talet	3,6	1,8	1,8	1,5	2,1
2010-talet	2,6	1,4	1,2	1,1	1,5
2020	2,1	0,5	1,6	0,5	1,6
2021	2,6	2,4	0,2	2,2	0,4
2022*	2,7	7,7	-5,0	8,3	-5,6
2023*	3,7	6,4	-2,7	9,0	-5,3

Anmärkning: *) Baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - november 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden december 2022 - november 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

Tabell A3. Avtalsperioder och centralt avtalade kostnadsökningar inom industrin

Antal månader och procent

Startår	Löptid, industrins avtal	Antal månader	Industrins avtalade kostnadsökningar för hela perioden	Industrins kostnadsökningar omräknat i årstakt
1998	jan 1998 - jan 2001	37	8,7	2,8
2001	feb 2001 - mar 2004	38	8,5	2,7
2004	apr 2004 - mar 2007	36	7,3	2,4
2007	apr 2007 - mar 2010	36	10,2	3,4
2010	apr 2010 - jan 2012	22	3,2	1,7
2012	feb 2012 - mar 2013	14	3,0	2,6
2013	apr 2013 - mar 2016	36	6,8	2,3
2016	apr 2016 - mar 2017	12	2,2	2,2
2017	apr 2017 - mar 2020	36	6,5	2,2
2020	apr 2020 - okt 2020	7	-	-
2020	nov 2020 - mar 2023	29	5,4	2,2
2023	apr 2023 - mar 2025	24	7,4	3,7

Anmärkning: Kostnadsökningarna för avtalsperioderna som helhet är okedjade värden, vilken innebär att ränta-på-ränta effekterna av de årsvisa höjningarna inte är inkluderade.

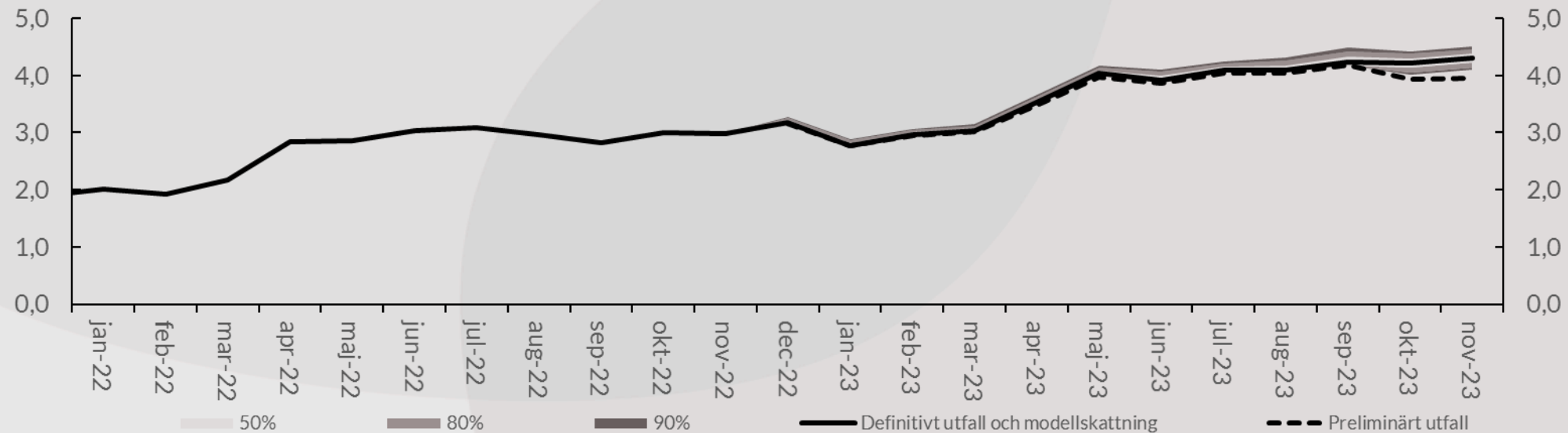
Källa: Medlingsinstitutet.

Appendix 2: Skattning av retroaktiv lön

Vid varje nytt månadsutfall uppskattar Medlingsinstitutet med hjälp av statistiska metoder vilken definitiv löneökningstakt som de preliminära utfallen indikerar. **Diagram A1** visar osäkerhetsband tillsammans med de senaste utfallen som fortfarande är preliminära.

Osäkerhetsbanden är intervall inom vilka vi förväntar oss att den definitiva löneökningstakten sannolikt hamnar. Med 90 procents sannolikhet väntas löneökningstakten i november 2023 landa inom intervallet **3,92 –4,39 procent**.

Diagram A1. Löner i hela ekonomin, modellprognos och osäkerhetsband
Årlig procentuell förändring

Anmärkning: För en mer detaljerad beskrivning av den statistiska metoden och de senaste skattningarna, se analysunderlag på www.mi.se
Källa: Medlingsinstitutet

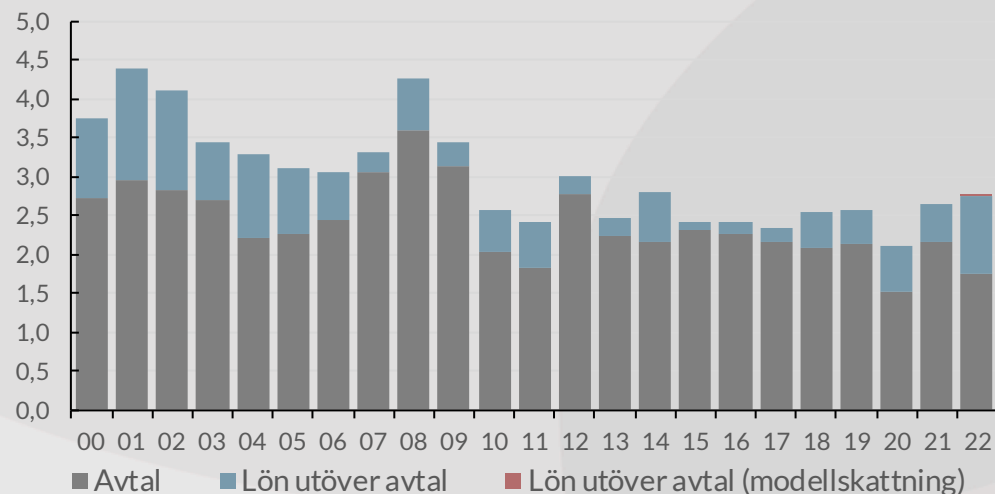
Appendix 3: Löneutveckling per år 2000-2022

Lönerna väntas ha ökat med **2,7 procent** 2022 när statistiken blir definitiv (se diagram A2). Under det första kvartalet samma år steg dock lönerna med i genomsnitt 2 procent till följd av tidsprofilen i många kollektivavtal. De tre avslutande kvartalen 2022 ökade däremot lönerna med i genomsnitt 3 procent jämfört med året innan.

Löneökningstakten i offentlig sektor har dämpats från 2020 och framåt. Lönerna i privat sektor steg 2022 snabbare än på tio år, trots att det dröjde extra länge mellan lönerevisionerna fram till våren samma år (se diagram A3).

Diagram A2. Löner i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Diagram A3. Lön efter sektor

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Appendix 4: Om avtalsstatistiken

I den officiella lönestatistiken samlas enbart faktiska löner in. Statistiken för centralt avtalade löneökningar framställer vi separat genom sammanvägningar av uppgifter från representativa kollektivavtal.

Notera att industrins kostnadsmärke avser alla kostnader som är kopplade till arbetsinsatsen, där lön endast är en av komponenterna.

Det finns alltid en osäkerhet om statistiken över centrala löner är representativ för hela löntagarkollektivet, eftersom uppgifter om kollektivavtal inte samlas in i den officiella lönestatistiken. De månadsvisa siffror som avser de centrala avtalens löneökningstakter har dock varit behäftade med förhöjd osäkerhet under hela perioden april 2020 – april 2022.

Det beror på att det är särskilt svårt att mäta effekterna av att lönerevisionstidpunkterna stuvades om under pandemin. Det gäller framför allt anställda som antingen saknar kollektivavtal, eller vars löner regleras via kollektivavtal utan angivna lönenivåer eller löneökningstakter (så kallade sifferlösa avtal).

I den sammanvägda statistiken över centralt avtalade löner antar vi att avtalade löneökningar för dessa anställda följer det aktuella industrimärket. Sådana antaganden bygger dock på att det finns ett industrimärke som fått genomslag i de flesta branscher. Detta var inte fallet under perioden april 2020 – april 2022, vilket har lett till både över- och underskattningar av restposten ("löneglidningen") för enskilda månader. Under hela den aktuella perioden sammantaget har sådana fel tagit ut varandra.

Den månadsvisa avtalsstatistiken över centralt avtalade löneökningar är justerad för tjänstemän totalt i privat sektor under perioden april 2020 – april 2022. Detta påverkar även de avtalade löneökningarna för privat sektor som helhet och för hela ekonomin under samma period.

MEDLINGS- INSTITUTET

Kontakt:

Petter Hällberg

Makroekonomisk analys

petter.hallberg@mi.se

Telefon: 070-272 26 40

Medlingsinstitutet

Box 1236

111 82 Stockholm

Telefon: 08-545 292 40

Webbplats: www.mi.se

Foto: Katja Kircher